

## ФЕНОМЕН І СТАТИСТИКА СЕМІНАРУ ІНТЕРПАРТНЕР У ЧВЕРТЬВІКОВІЙ ІСТОРІЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ ХАРКІВСЬКОГО ПОЛІТЕХНІЧНОГО ІНСТИТУТУ



В Центрі високих технологій НТУ «ХПІ» (2005). У першому ряду зліва направо: А.Б. Аваков, Л.Л. Товжнянянський, А.І. Грабченко. У другому ряду перший зліва – С.І. Сокол. З архіву кафедри інтегрованих технологій машинобудування ім. М.Ф. Семка.

створення в її осередку відповідних технологічних наукових шкіл. Однією з таких стала школа фізики різання.

Її початок і основний розвиток в періоди до першої, а потім до другої світових війн пов'язаний з іменами Костянтина Олексійовича Зворикіна і Володимира Сергійовича Кнаббе, а потім і Наума Йосиповича Резникова. У 1935-1941 рр. на очолюваній їм кафедрі складається колектив, здатний вирішувати серйозні наукові задачі, зокрема з розробки загальносоюзних нормативів режимів різання. Одному з учасників та доповідачів цієї розробки Комісії з різання тодішнього Міністерства (наркомату) важкої промисловості, а саме М.Ф. Семку, студенту і аспіранту Н.Й. Резникова, сталося прийняти від свого вчителя в науці та достойно пронести через все життя естафету керівництва кафедрою, за суттю відтворивши її післявоєнними роками і піднявши спільно з науковою школою фізики різання до вирішення нових завдань державного масштабу та світового науково-технічного рівня. Зокрема розробки і доведення до освоєння промисловістю технологічного методу та технічного обладнання алмазно-іскрового шліфування, втіленого верстатобудівними підприємствами на теренах нині європейського союзу (Литва), а також України, Білорусі, Вірменії, Росії у гамі спеціальних металорізальних верстатів.

Очолюючи всі післявоєнні роки до 1979-го наукову школу фізики різання, Михайло Федорович Семко виявив себе неабиякою особистістю – талановитою, творчою, енергійною, що володіла даром наукового передбачення, що тонко відчувала і розуміла людей. Дбайливе і поважне відношення до досвіду і ролі свого вчителя в науці М.Ф. Семко зберігав усе життя і зумів передати це почуття своїм численним учням, серед яких і його наступник, нинішній керівник кафедри і наукової школи А.І. Грабченко.

Ініційований А.І. Грабченком у 1991 році перший семінар Інтерпартнер тематично об'єднала подана йому назва «Проблеми різання матеріалів в сучасних технологічних процесах». Сильний за складом учасників, перший семінар гідно

В первісному найменуванні НТУ «ХПІ», відкритому у 1885 році як Харківський практичний технологічний інститут, не випадково підкреслювався практичний технологічний профіль майбутніх інженерів.

Це відкриття було викликано бурхливим розвитком гірничорудної, металургійної і машинобудівної промисловості на європейському півдні російської імперії та назрілою у зв'язку з цим необхідністю започаткування тут інженерної освіти, становлення якої у таких умовах потребувало енергійного

заявив про себе широкою науковою громадськістю опублікованими матеріалами доповідей. Серед тих, що особливо запам'ятались очевидцям, прозвучав на семінарі і представлений професором Північно-Західного заочного політехнічного інституту тодішнього Ленінграда Володимиром Іллічем Островським з тематичним заголовком «Високі технології машинобудування». Як би там не було, а з наступного і до нинішнього семінару високі технології є його незмінним тематичним брендом.

Літочислення міжнародного науково-технічного семінару Інтерпартнер по високих технологіях у машинобудуванні охоплює щорічні програмні зустрічі його учасників крім двох перерв. У 2004 році в тоді традиційному для них Криму відбувались карантинні заходи у зв'язку з холерною загрозою, а у 2009 році ні заява на проведення семінару до міністерства не надавалась (але є досвід, коли він організовувався і відбувався без неї), ні його програма не формувалась, а домашній організаційний та візний активи семінару увібрив як свою ординарну секцію інший кримській науковий форум під головною егідою Інституту проблем машинобудування НАН України, при дружній підтримці колективу науковців якого базова кафедра семінару Інтерпартнер розпочала того року виконання першого у своїй новітній (пострадянській) історії державного замовлення...

Об'єднана програма всіх семінарів Інтерпартнер, включаючи нинішній двадцять третій, представляє 3486 доповідей. У їх числі 1124 доповіді зарубіжних дослідників з 38 країн світу та всіх частин світу, виключаючи Антарктиду.

Стопка спеціалізованих видань семінару за роки його проведення включає 2746 наукових статей у 59 томах обсягом понад 16 тис. сторінок і досягла висоти дорослої людини.

Програма нинішнього семінару ввібрала 118 доповідей, 223 учасника яких представляють британський Ліверпуль, грузинський Тбілісі, індійський Нью-Делі, латвійську Ригу, нігерійську Абуджу, німецький Магдебург, російську Москву, словацький Прешов, узбецький Ургенч, українські Бердянськ, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Івано-Франківськ, Київ, Костянтинівку, Краматорськ, Красноармійськ, Кременчук, Львів, Маріуполь, Одесу, Полтаву, Сімферополь, Суми, Харків, Чернігів. 5 доповідей підготовлено українськими та зарубіжними дослідниками по матеріалам спільних робіт.

Серед учасників програми двадцять третього семінару Інтерпартнер – 58 докторів наук, 11 з яких (кожен п'ятий) став доктором наук через прослуховування дисертаційної роботи на спеціальних засіданнях вже минулих семінарів. Школу таких прослуховувань і фахових дискусій за їх мотивами пройшли 47 здобувачів вищого кваліфікаційного визнання. Це учасники програми нинішнього семінару доктори наук, професори Антонюк В.С. (НТУУ «КПІ»), Дядюра К.О. (СумДУ), Клименко Г.П. (ДДМА), Пижов І.М. (НТУ «ХП»), Сидорко В.І. (ІНМ НАН України), Сталінський Д.В. (УкрДНТЦ «Енергосталь»), Федорович В.О. (НТУ «ХП»); завідувачі кафедрами Дерев'янченко О.Г. (ОНПУ), Залого В.О. (СумДУ); декан факультету Мироненко Є.В. (ДДМА); ректор Оборський Г.О. (ОНПУ) та ін.

Від невеликого розділу лекцій з холодної обробки металів і перших досліджень К.А. Зворикіна до спеціалізованої підготовки інженерів кафедрою інтегрованих технологій машинобудування ім. М.Ф. Семка у руслі сучасних досліджень наукових лабораторій фізики процесів різання інструментами з надтвердих матеріалів та інтегрованих технологій – такий шлях пройшла наукова школа фізики різання за 130

років існування Харківського практичного технологічного інституту, нині Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Як про це свідчить досвід успішної життєздатності семінару Інтерпартнер, рік від року виклик цього наукового форуму науковому світу та відклик на нього національної та зарубіжної наукової спільноти не є чимось начебто наслідком колись вдалої спонтанної ініціації та послідуючого інерційного розвитку.

Необхідною та важливішою підтримкою традиційності семінару є бажання його учасників нових зустрічей в доброзичливому фаховому середовищі, апробації своїх напрацювань у колі найавторитетніших вчених вищої кваліфікації, конструктивних дискусій за презентаціями результатів досліджень, неспішних бесід за чашкою кофе або чаю із взаємозбагаченням набутим досвідом та намітками співробітництва.

Зведений реєстр юридичних суб'єктів, у різні роки співпрацюючих з НТУ «ХПІ» у справі матеріальної, технічної та інформаційної підтримки підготовки та проведення семінару, включає 54 організації, в числі яких великі університети, науково-дослідні інститути та промислові підприємства України, Угорщини, Сербії, Румунії, Росії, Польщі, Німеччини, Грузії, Греції.

Але ключовим живильним джерелом чвертьвікової фахової спроможності та майбутніх перспектив семінару Інтерпартнер є наполеглива підготовча праця впертих однодумців з базової кафедри інтегрованих технологій машинобудування імені Михайла Федоровича Семка харківської політехніки, яка достойно наслідує та розвиває здобутки наукової школи фізики різання.

У центрі уваги семінару Інтерпартнер у 2015 році – досягнення і перспективи розвитку високих технологій макро-, мікро- і нанорівнів; інтегрованих технологій машинобудування; фізики і механіки процесів обробки; інструментального забезпечення технологічних систем; моделювання і високих технологій наукоємного машинобудування; технологічного і метрологічного забезпечення якості; розвитку та управління в організації вищої технічної освіти і виробництва; розробки, досліджень і реалізації сучасного технологічного забезпечення.

Сьогодні харківської наукової школи фізики різання, як і високі технології її уваги, спрямоване в майбутнє під керівництвом фундатора семінару Інтерпартнер і невтомного верховного хранителя його фахової привабливості і благодатності, двадцять третє зосередження очагу яких цього року є надбанням гостинного одеського узбережжя Чорного моря і прийшлося на другу вересневу неділю початку восени восьмидесятиріччя свого об'єднувача і енергетичного центру, яким є керівник цієї наукової школи, завідувач кафедри інтегрованих технологій машинобудування імені М.Ф.Семка НТУ «ХПІ», заслужений працівник вищої освіти і лауреат державної премії України в галузі науки і техніки професор Анатолій Іванович Грабченко, втіленням задуму і організуючих дій якого і виник та існує феномен семінару Інтерпартнер у чвертьвіковій історичній ретроспективі Харківського політехнічного інституту. Феномен професійної відповідальності та доброзичливості, що одухотворяється високими достоїнствами культурних традицій народів, носіями і провідниками яких є його учасники.

Ю.Г. Гуцаленко,  
член оргкомітету першого (1991) і відповідальний (вчений) секретар  
програмного комітету II-XXIII (1992-2015) семінарів Інтерпартнер